

Nainen, päihteet ja vankeus

Päihdetyön itäsuomalainen tulevaisuus

- seminaari Mikkelissä 10.10.2007

Riitta Granfelt

Tutkimus naisvankien kuntoutuksesta Vanajan vankilassa

- Psykososiaalista työtä suljetussa vankilassa
- Vanajan osasto: kuntouttava avovankila
- Vankeus ja päihteet osana elämäntarinaa
- Johtopäätökset: mitä he tarvitsevat?

Päihdetaustaisena naisena vankilassa

- Vankeus osana äidin, naisen, tyttären identiteettiä
- Päihdeongelma osana marginalisaatiota
- Mielen terveyden hauraus
- Väkivallan uhrina ja tekijänä
- Ruumiillisesti häväistynä ja loukattuna

Psykososiaalista työtä suljetussa vankilassa: pelot, benzot, päihteet

”Mun täytyy mieltä lähestyäkö mielenterveys- vai päihdenäkökulmasta. Kun näen sen ihmisen ja hän esittää mulle, että on päihdeongelma, sen usein näkee, ettei se ole ollenkaan se ongelma, vaan se on mielenterveysongelma. Mutta jos ihminen käyttää amfetamiinia, niin kyllä mä koen, että se on myös mun asia.”

Kuntoutuksen reunaehdoja - tarvitsevuus

”Nostin keskusteluun, että kuka meillä tekee motivointia, koska minä en sitä ainakaan tee. Kerroksilla ei varmasti tehdä tarpeeksi päihdetyötä, eihän siitä ole epäilystäkään. Päihdestrategia on täynnä hirveän hyviä asioita. Mutta käytännössä se, miten ne toteutetaan kivitalossa, on erittäin vaikeaa. On yksi päihdetyöntekijä ja 200 vankia.”

Vankiyhteisön merkitys

”Se kuri ja järjestys, mikä kolmosen naisilla on keskenään, niin kyllä siinä heikommat jää jalkoihin. Eikä ehkä edes uskalla hakeutua päihdeohjaajan puheille... Kun naisvanki hakeutuu mun puheille, mä näen hänestä ihan eri puolen kuin se mitä hän esittää kolmosella.”

Kuntouttava yhteisö vankilassa: ei liikaa psyykkisiä vaikeuksia

”Ensin en päässyt ala-avolle, jouduin odottelemaan ja sitten olinkin sitä mieltä, etten mene ollenkaan. Vartijat sanoivat, että kyllä menet. Ala-avo oli tosi hyvä paikka. Tällaisia pieniä osastoja pitäisi olla enemmän. On niin vähän ja harvoille tarjolla, kun ala-avokin on vain kuusipaikkainen.”

Vanaja: kuntouttava avolaitos

- Kontrollin alla - vapauteen valmentautumassa
- Päihdekuntoutus osana kuntouttavaa toimintaa
- Vertaistuki, samastuminen, luottamus
- Ympäristön ja etunimien merkitys
- Hyvää elämää vankilassa?
- Kalsareita ompelemassa

Rikollinen ja kuntoutuja

”Täällä on 12 vartijaa, joilla on hyvin erilainen käsitys työn painopisteistä. Näen yhdyshenkilötyön ykkösasiana ja käyn omien vankieni kanssa keskusteluja vastaanottohuoneessa. Se herättää pahaa verta, kun jättää päivystyksen. Vankien huolet eivät kantaudu päivystykseen, eivätkä kaikki tiedä, kuinka suuri tarve on vapautumisjärjestelyille.”

Vapauteen valmentava päihdekurssi

- Teoreettisuus
- Henkilökohtaisuus
- Sosiaalisuus

Keskittyminen, avoimuus, luottamus

Sensitiiviset aiheet päihdeohjelman osana

Yhteiskuntaan palaaminen - marginalisaatio

Johtopäätökset

- Selkeä teoreettinen viitekehys
- Vaativa ihmissuhdetyö
- Toimintojen monipuolistaminen
- Ryhmämuotoinen kuntoutus/yksilötyö
- Moniammatillisen yhteistyön rakentuminen
- Kuntoutusjatkumojen kehittäminen
- Sosiaalisten ongelmien runsaus

Johtopäätöksiä

- Unohdettu näkymätön marginaaliryhmä
- Syrjäytyneimpien syrjäytyminen
- Valintaprosessin ristiriidat
- Kokemustiedon arvokkuus
- Naisvankien kuntoutuksen kehittämisen keskittäminen

Marginaalin naisista välittäen

”Nuori tyttö hakeutui mun puheille päihdeongelman takia ja sitten ilmenikin, että se oli ihan sekundaarinen se päihdeongelma. Tehtiin muutama viikko yhdessä töitä ja se meni tosi voimakkaasti inestiin, mentiin tosi syvälle ja mä tajusin, että nyt mulla ei riitä keinot eikä voimat ja mä tein sellaisen päätöksen, että sain hänelle rahoituksen seksuaaliterapeutille...”